

Садовніков О. К., канд. філос. наук, доц.,
Дуброва М. С., студентка факультету Менеджменту,
*Харківський національний університет міського господарства
імені О. М. Бекетова, Україна*

ПРОЯВИ РЕМІФОЛОГІЗАЦІЇ В СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

До недавнього часу основні характеристики сучасного суспільства відображали кінець історії, регресивні наслідки технократизму, загострення глобальних проблем, декаданс і кризи культури, крах традицій і моралі. У визначеннях суспільства фігурувала приставка пост – постіндустріальне, постеконімічне, суспільство постмодерну, постлюдське, пострадянське або посттоталітарне... Зараз же все більш виразно проявляються позитивні визначення окремих рушійних суспільства. Сил, які і закладаються в основі сучасного суспільства та визначають його сутність, – інформаційне суспільство, суспільство споживання, громадянське суспільство, глобальне суспільство та інші. Однак, слід визнати, що виділення однієї сили, яка рухає суспільство та здійснює його розвиток, не дасть дійсного розуміння.

Суспільство діє як відкрита система. Знаходячись під зовнішнім впливом з боку природи і, безсумнівно, реагуючи на екологічні зміни, на зміни життєвого простору та інтересів, суспільство змінюється як біосоціальна єдність, створюючи ноосферну систему. В якості зовнішнього джерела розвитку суспільства може розглядатися і якась трансцендентна сутність – Бог, Абсолют, Світовий розум, Абсолютна ідея... В межах філософсько-соціальних теорій можна знайти елементи, схожі на трансцендентні сутності. Так рушійні сили передаються історії (О. Шпенглер, Х. Ортега-і-Гассет), життю, як квінтесенції існування (А. Бергсон), боротьбі класів (марксизм)... У середині суспільства як системи діють певні сили, які розглядаються як внутрішні джерела саморозвитку. До таких відносять: діяльність окремих сильних і харизматичних особистостей; соціальну мобільність; необхідність задовольняти матеріальні та духовні потреби...

Навіть поверхневий погляд на проблеми, пов'язані з розумінням сутнісних особливостей розвитку суспільства, показує, що в даний час на паритетних підставах діють різні і навіть протилежні тенденції суспільного прогресу/регресу. Раціоналістичні і ірраціональні, сциентистські і антисциентистські тенденції уживаються, зближуються і перетинаються, що говорить не стільки про толерантність і плюралізм, скільки про відсутність системного і комплексного підходів до вивчення соціуму з використанням наукового арсеналу сучасних знань. А це, в свою чергу, зберігає можливість для розвитку різних ненаукових, позанаукових, псевдонаукових, квазінаукових, антинаукових і паранаукових побудов, які прагнуть запропонувати власні погляди на фактори розвитку суспільства. Маючи

широку кількість тенденцій, напрямів і теорій, які діють на тлі так званої «кризи науки і раціональності», відбувається зміцнення релятивістських настроїв. Критерієм істинності стає суб'єктивістська привабливість, симпатія, вподобання, суб'єктивістська підтримка парадигми. А все це створює сприятливе поле для реміфологізованих систем. Систем, які базуються на міфологічній свідомості, з притаманними для неї якостями, але використовують сучасні наукові терміни, неперевірені дані, спрощують наукові досягнення та прилаштовують їх до розуміння на побутовому рівні, пристосовуючи їх до бачення бажаних картин світу, сакралізують сучасні події або надають нової інтерпретації подіям минулого для формування власного міфосакрального світу, який вступає в протидію з реальністю.

При розвитку сучасної техніки і технологій відбувається оновлення дистанційно-просторових уявлень. Уявлення про відстань і простір вже не можуть сприйматися тільки як фізичні зміни в сфері об'єктивної реальності. Їх сприйняття доповнюється психологічними перцептуальними зображеннями властивостей простору і концептуальними моделями, які в свідомості об'єднуються, та створюють єдине відчуття просторових атрибутів. При цьому, природно, людина не втрачає реальність визначення простору, але дана реальність доповнюється і перетинається з іншими можливостями сприйняття простору.

Швидкісний транспорт, його комфортабельність, різноманітні додаткові послуги роблять переміщення в просторі не тільки зручним, але, перш за все, збивають реальність визначення відстані. Відстань починає примірятися не в одиницях відстані – милях, кілометрах – а в одиницях часу, комфортності, безпеки, затратою необхідних ресурсів. Універсальність транспортних ліній, знакової системи, терміналів згладжує сприйняття нових вражень при подоланні навіть великих відстаней. Сучасні технології, що моделюють віртуальну реальність і що імітують взаємодію з навколишнім середовищем, підключають людину до нового просторового світу віртуальної реальності, але його сприйняття стає доповнюванням реальності як існуючої частки.

Електронний зв'язок, створення систем єдиного комплексу послуг, банківських послуг, готельного обслуговування, супутникового телевізійного мовлення, діяльність міжнародних торгових і промислових корпорацій, різних міжнародних співтовариств, міграційні процеси дають можливість сприймати простір як нерозділене. Психологічно простір, в якому діє людина, може сприйматися, так скажемо, як «Ойкумена» для стародавнього грека – знайомий, освоєний простір, на відміну від «чужих», «не моїх», невідомих територій. Але «Ойкумена» може існувати тоді, коли є і небезпечні чужі території як протилежність, а сучасні ре міфологізовані уявлення про простір руйнують сприйняття «чужих» територій – «Ойкумена» розгортається всюди. Виникає простір, межі якого не розрізняються, сприймаються в єдності реальних, перцептуальних і концептуальних просторових визначень. Таке бачення простору

наближається до міфологічної єдності світу, в якому існує простір богів, демонів і людей, але всі вони сходяться разом в єдиному світі, що складається з окремих, але взаємодіючих світів. Але ж міфологічна просторова система не реставрується в її первісному вигляді, формується значно більш складні просторові побудови з реальних, віртуальних, інформаційних, перцептуальних і концептуальних частин.

Сучасний міф стає засобом соціального орієнтування, одним із прийомів пояснення світу. При цьому міфи, діючи на індивідуальному рівні, набувають масового характеру в масовому суспільстві. Міфи стають привабливим елементом для можливостей маніпулювання рухливою масовою свідомістю, що і породжує створення і впровадження міфів штучного походження для вирішення певних політичних амбіцій, для управління групами людей заради досягнення самих різноманітні цілей. Це можна спостерігати в процесі міфотворчості при створенні неорелігій, в формуванні «картин світу», в політичних іграх при формуванні громадської думки та соціальних смислів, в веденні інформаційних і психологічних війн, в маніпулюванні інформаційними ресурсами.

Прояви реміфологізації в сучасному суспільстві потребують уваги та відповідного ставлення. Їх вплив слід враховувати не тільки для розуміння сучасного суспільства, а по більшості для розуміння, на які дії здатна людина та суспільство від впливом сучасних міфічних компонентів.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ:

1. Ортега-і-Гассет Х. Повстання мас. / Пер. з ісп. – М. : ТОВ «Вид-во АСТ», 2002. – 509 с.
2. Міфологія і свідомість сучасної людини: [лекції проф. Лондонського університету П'ятигорського А.М. прочитана 21 лютого в клубі-літературному кафе «Bilingua» в рамках проекту «Публічні лекції»] [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://polit.ru/article/2006/03/02/pjatigorsky/>.
3. Дельоз Ж., Гваттарі Ф. Анти-Едіп: Капіталізм і шизофренія / Ж. Дельоз, Ф. Гваттарі / пер. з франц. – Єкатеринбург: У-Факторія, 2007. - 627 с.

Садовніков О. К., канд. філос. наук, доц.,
Побігайло О. С., студентка факультету Менеджменту,
*Харківський національний університет міського господарства
імені О. М. Бекетова, Україна*

МАСОВА СВІДОМІСТЬ В ПРОЦЕСІ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

В останні десятиліття глобалізація як перетворення світу в єдине економічне, інформаційне та мультикультурне поле стала реальністю, яка міцно закріпилася, розвивається і виступає основним чинником сучасного стану суспільства. Глобалізаційні процеси вже давно перестали носити тільки економічний характер, хоча спочатку саме розвиток світової економіки вивів суспільство на новий рівень. Цьому сприяло зростання